

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

ЛАРІОНОВА Катерина¹, КАПІНОС Геннадій²

¹ Хмельницький національний університет
<https://orcid.org/0000-0003-4462-9858>
e-mail: larionovak@khmnu.edu.ua

² Хмельницький національний університет
<https://orcid.org/0000-0002-9995-1759>
e-mail: kapinosh@khmnu.edu.ua

У статті виокремлено головні характеристики власного капіталу, розглянуто його складові елементи та джерела утворення. Зазначено, що ефективна діяльність будь якого суб'єкта господарювання напряму залежить від якісного управління капіталом підприємства. Запропоноване власне визначення управління капіталом підприємства та обґрунтована основна його мета та завдання. Удосконалено підходи до формування організаційно-економічного механізму управління капіталом підприємства. Застосування функціонального та системного підходів в дослідженні управлінського процесу дозволило розробити структуру механізму управління капіталом підприємства. Дослідивши основні елементи механізму управління формуванням та використанням капіталу підприємства розроблено його модель. Удосконалено механізм управління капіталом підприємства шляхом створення формуючого та функціонального блоків, що дає можливість комплексно здійснювати управління капіталом підприємства та ґрунтується на здійсненні поетапного вибору й використанні методів, важелів, заходів управління і формуванні адекватної їм структури системи управління. Реалізація запропонованого підходу спрямована на забезпечення підвищення ефективності управління капіталом суб'єкта господарювання, що дозволить максимізувати прибуток та мінімізувати комерційний ризик.

Ключові слова: капітал підприємства, управління капіталом підприємства, організаційно-економічний механізм управління капіталом підприємства, структура механізму управління капіталом підприємства.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2023-9-20>

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сучасний стан розвитку економіки України та її інтеграція у світовий економічний простір зумовлює необхідність пошуку для вітчизняних підприємств нових способів функціонування. Ефективність діяльності суб'єктів господарювання значною мірою залежить від забезпеченості їх достатнім обсягом капіталу. Будучи базою розвитку підприємств, капітал здійснює забезпечення інтересів як держави, власників, так і персоналу. Така ситуація пов'язана з розвитком підприємництва, формуванням нових організаційно-правових структур бізнесу з огляду на наявні форми власності. Визначення оптимального співвідношення між власними та позиковими фінансовими ресурсами впливає на незалежність і фінансову стійкість підприємств, а також сприяє отриманню ними прибутку і, зрештою, досягненню поставленої мети їх функціонування. Тому, ефективність діяльності будь якого суб'єкта господарювання залежить від правильно вибраної стратегії управління капіталом підприємства. У зв'язку з цим зростає роль розробки ефективного механізму управління капіталом підприємства в сучасних умовах господарювання.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Даній проблематиці присвячено значну кількість наукових праць. Зокрема, питання організаційно-економічного механізму управління займалися такі вчені, як І. Белая, Т. Донченко, Л. Довгань, Г. Козаченко, В. Кушнірук, Ю. Лисенко, Ю. Лузан, В. Федорович, І. Фесенко, Х. Черевко, С. Щеглюк, та ін. Проблеми визначення організаційно-економічного механізму управління капіталом були висвітлені у працях С. Голова, О. Кендюхова, О. Мірошніченко, О. В. Савченко, В. П. Соловйова, О. Пилипенко, С. Щеглюк та інших. Проте з аналізу інформаційних джерел можна зробити висновок, що недостатньо вивчені підходи до формування організаційно-економічного механізму управління капіталом підприємства та алгоритму його реалізації. Тому виникає завдання для подальшого дослідження цього аспекту.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є розгляд сутності капіталу, його фундаментальних характеристик, функцій, складових елементів та удосконалення підходів до формування організаційно-економічного механізму управління капіталом підприємства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

У ринкових умовах розвитку економіки капітал відіграє значну роль у розвитку підприємства, забезпеченні інтересів його власників та є важливим елементом в управлінні фінансовим станом суб'єкта господарювання. Капітал підприємства характеризує загальну вартість засобів у будь-яких формах, які інвестуються у створення його активів та являє собою один з найважливіших елементів, який є загальною сумою фінансових ресурсів підприємства.

Розмір капіталу та його структурна модель мають безпосередній вплив на фінансовий стан суб'єкта господарювання, зокрема на прибутковість, рентабельність, платоспроможність, кредитоспроможність та ліквідність.

Розглядаючи економічну сутність капіталу підприємства, необхідно, в першу чергу, виділити такі його особливості (таблиця 1).

Таблиця 1

Основні характеристики поняття капітал підприємства

Особливість	Характеристика
Джерело формування добробуту його власників	Капітал, що накопичується, повинен задовольнити потреби його власників, як у поточному, так і у перспективному періоді, тобто сформувати рівень майбутнього їх добробуту
Об'єкт власності та розпорядження	Капітал відображає, як індивідуальні та колективні, так і загальнодержавні форми власності. При цьому визначаються пропорції його використання, що виражається у співвідношенні його власного і позиченого капіталу
Джерело доходу	Здатність приносити дохід є однією з головних характеристик капіталу. Джерелом доходу капіталу є відсотковий дохід, що отримують власники від його використання, як інвестиційного ресурсу, фактора виробництва або позикового капіталу
Показник рівня ефективності господарської діяльності	Зростання власного капіталу високими темпами обумовлено ефективним розподілом прибутку компанії та її спроможністю регулювати фінансову стійкість, використовуючи внутрішні джерела. А зменшення власного капіталу може бути наслідком неефективної та збиткової діяльності підприємства або хибних управлінських рішень менеджерів
Вимір ринкової вартості підприємства	У цій якості виступає власний капітал компанії, який визначає обсяг його чистих активів. Розмір власного капіталу характеризує також потенціал залучення ним позикових коштів, як забезпечують отримання додаткового прибутку. У сукупності з іншими факторами формується основа оцінки ринкової вартості підприємства;
Накопичена цінність	Капітал як накопичена цінність розглядається у формі запасів основних засобів, цінних паперів, нематеріальних активів або товарно-матеріальних цінностей
Основний фактор виробництва	Як фактор виробництва капітал характеризується продуктивністю, яка визначається результатом виробничої діяльності до суми виробничого капіталу. В економічній теорії існує три основних фактори виробництва, які забезпечують господарську діяльність підприємств: капітал; земля та інші природні ресурси; трудові ресурси. Капіталу відводиться пріоритетна роль серед цих факторів, оскільки він слугує для них об'єднуючою ланкою;

Джерело: систематизовано на основі [1; 2; 3]

В ході господарської діяльності підприємства форма капіталу може змінюватися. Такі зміни обумовлені збільшенням або зменшенням абсолютного розміру капіталу або окремих його складових. Відбувається постійне перетворення ресурсів на капітал, на товари або інші види цінностей. Власний капітал є базою для визначення фінансової незалежності підприємства, його фінансової стійкості та стабільності. Тому, ефективна діяльність будь якого суб'єкта господарювання напряму залежить від якісного управління капіталом підприємства.

Управління капіталом підприємства, є системою взаємопов'язаних елементів, націлених на формування оптимальної структури капіталу, яка б забезпечувала ефективне фінансування діяльності підприємства. Система управління капіталом підприємства складається з підсистеми управління формуванням капіталу (формування достатнього обсягу капіталу, оптимізація структури капіталу, підтримка фінансової рівноваги, реінвестування капіталу); підсистеми управління використанням капіталу (фінансування необоротних та оборотних активів підприємства, мінімізація фінансового ризику, фінансовий контроль).

Основна мета управління капіталом підприємства полягає у забезпеченні достатнього обсягу капіталу та у формуванні його оптимальної структури, яка б давала можливість ефективного фінансування діяльності підприємства та досягнення головної мети його створення. Управління капіталом підприємства зорієнтовано на вирішення таких основних завдань, як: оптимізація розподілу сформованого капіталу за видами діяльності та напрямками використання; забезпечення ефективності використання капіталу під час фінансово-господарської діяльності підприємства;

мінімізація фінансових ризиків, пов'язаних з використанням капіталу, за визначеного рівня його прибутковості; забезпечення умов досягнення максимальної дохідності капіталу за визначеного рівня фінансового ризику; забезпечення збалансованості обсягу залученого капіталу та обсягів сформованих активів підприємства; забезпечення своєчасного реінвестування капіталу та фінансового контролю з боку його засновників щодо використання капіталу підприємства.

Механізм управління формуванням капіталу суб'єкта господарювання опосередковує виконання управлінських функцій щодо формування необхідного обсягу власних, залучених і позичених коштів для здійснення ефективної діяльності підприємства. З метою дотримання принципу системності по відношенню до управлінських дій на рівні господарювання підприємства необхідно впроваджувати саме організаційно-економічний механізм управління капіталом.

На нашу думку, організаційно-економічний механізм управління капіталом підприємства – це система, у складі якої є організаційний (заходи з організації, управління, зміни в організаційній структурі) та економічний блоки (аналіз, контроль та оцінка діяльності), а також цілі, функції, методи, структури, суб'єкти та об'єкти управління. У загальному вигляді цей механізм може бути поданий як сукупність окремих блоків, що утворюють систему функціональних зв'язків між об'єктами, суб'єктами, засобами, методами та іншими складовими діяльності і можуть використовуватися для досягнення покращення стану капіталу підприємства, як його стратегічної цілі.

Застосування функціонального та системного підходів в дослідженні управлінського процесу дозволило нам представити структуру механізму управління капіталом підприємства (МУКП) (рисунок 1).

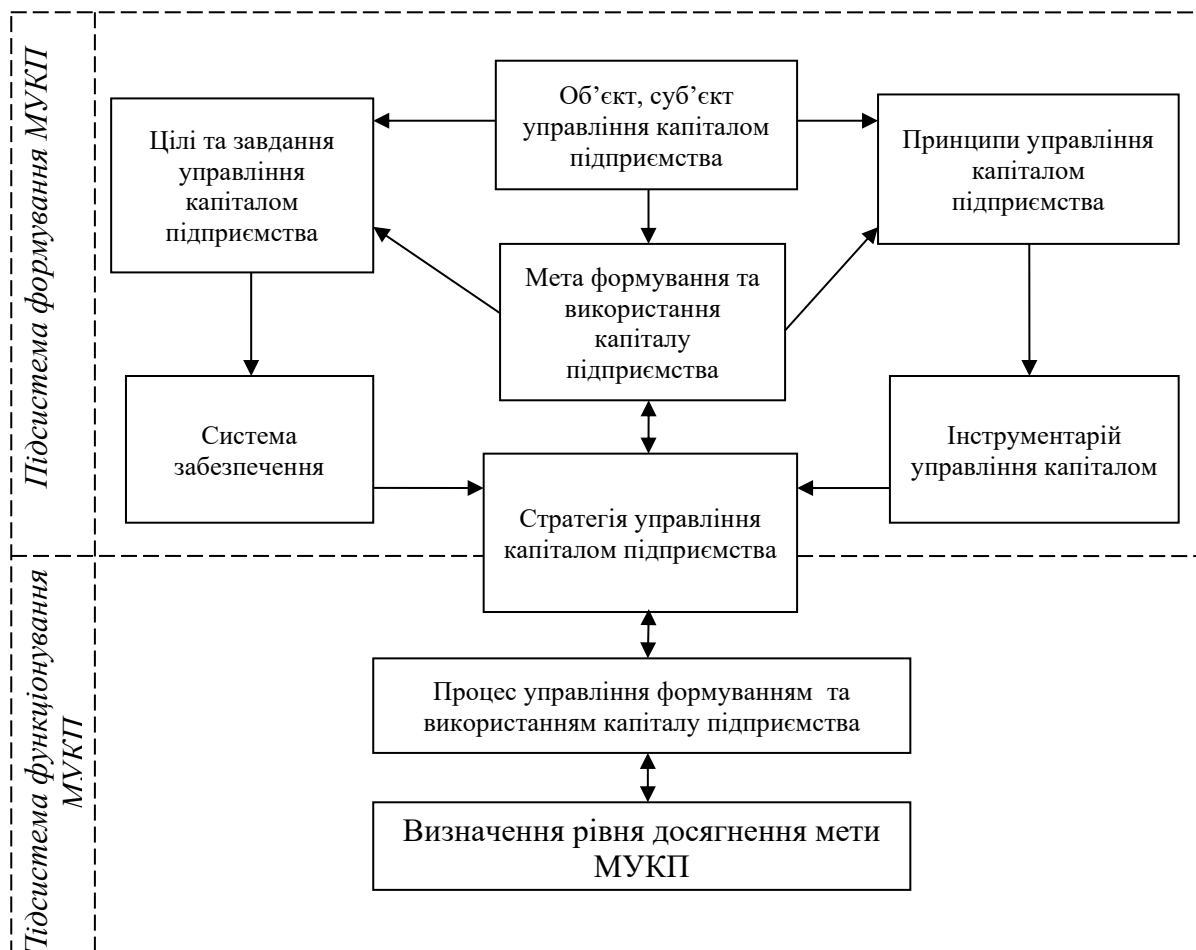

Рис. 1. Структура механізму управління капіталом підприємства

Джерело: розроблено автором

На основі виконаного аналізу думок представників різних наукових шкіл можна виділити такі елементи механізму управління капіталом підприємства: мета формування достатнього власного капіталу підприємства та його використання; суб'єкти та об'єкти формування та

використання капіталу підприємства; цілі та завдання; послідовність етапів впровадження та використання системи управління капіталом підприємства (чи процес формування та використання капіталу); сукупність принципів, що забезпечують формування достатнього обсягу власного капіталу та його використання; функції формування капіталу; система забезпечення; інструментарій управління капіталом (методи, способи реалізації, важелі).

Розробивши структуру механізму та дослідивши основні елементи механізму управління формуванням та використанням капіталу підприємства розробимо його модель (рисунком 2).

Рис. 2. Модель механізму управління капіталом підприємства

Джерело: розроблено автором

Будучі складовою фінансового механізму підприємства, механізм управління капіталом повинен виконувати дві головні функції:

- фінансове забезпечення діяльності підприємства достатнім обсягом капіталу та оптимальної його структури;
- забезпечення ефективного використання капіталу підприємства.

Оптимальна структура капіталу передбачає таке співвідношення власного капіталу й позикового, яке має забезпечувати досягнення головної мети фінансово-господарської діяльності підприємства.

Управління використанням капіталу підприємства передбачає раціональний перерозподіл фінансових ресурсів підприємства для забезпечення їх ефективного використання, що позитивно вплине на отримання максимального можливого ефекту.

Механізм управління капіталом підприємства, як будь-який інший механізм, має бути сформований з урахуванням сучасних підходів та принципів. Серед значної кількості існуючих наукових підходів особливої уваги заслуговують системний, ситуаційний та інноваційний підходи.

Системний підхід в управлінні капіталом підприємства передбачає дослідження у тісному взаємозв'язку всіх елементів системи, визначення критеріїв функціонування кожного з них окремо і механізму в цілому, підпорядкування окремих елементів досягненню єдиної загальної мети системи. Варто зазначити, що вивчаючи будь-яке явище як систему обов'язково необхідно враховувати ефект синергії, який полягає в тому, що створюються умови, при яких ефект від суми є більшим, ніж сума ефектів складових частин.

Ситуаційний підхід в управлінні капіталом підприємства базується на забезпеченні максимальної адаптації до умов конкретної ситуації у процесі розвитку та оздоровлення підприємства.

Інноваційний підхід в управлінні капіталом підприємства може застосовуватись при наступальній стратегії управління та має бути орієнтований на активізацію інноваційної діяльності суб'єкта господарювання, тобто творчого пошуку певних новітніх рішень, виготовлення нових видів продукції або послуг.

Згідно системного підходу, управління підприємством являє собою систему дій суб'єкта управління щодо об'єкту управління. В свою чергу, об'єктом управління капіталом підприємства виступають фінансові відносини, які виникають у суб'єкта господарювання та пов'язані з формуванням фінансових ресурсів для забезпечення достатності власного капіталу підприємства (за необхідності залученого або позикового капіталу).

В даному механізмі управління капіталом підприємства можуть бути зовнішні суб'єкти – акціонери, банки, податкові органи, постачальники сировини та матеріалів та внутрішні суб'єкти – власники підприємства, фінансовий менеджер, фінансовий відділ.

Основною метою функціонування даного механізму виступає формування достатнього капіталу, який забезпечить ефективну діяльність підприємства.

Як і будь-яка система, механізм управління капіталом підприємства формується за умови дотримання чітко визначених та науково обґрунтованих принципів. Його сутність проявляється у виконанні зазначених раніше функцій. Головними принципами реалізації організаційно-економічного механізму управління капіталом підприємства виступають:

- принцип функціональності, який передбачає, що всі складові даного механізму мають чітко визначені завдання та спрямовані на досягнення єдиної мети – формування достатнього обсягу капіталу підприємства та його ефективного використання;

- принцип комплексності, який полягає у тому, що всі заходи, пов'язані з процесом управління капіталом підприємства, потрібно здійснювати у взаємозв'язку з іншими напрямками його діяльності;

- принцип адаптованості, тобто здатність механізму управління капіталом вдосконалюватися та змінюватися під впливом різноманітних факторів;

- принцип об'єктивності, який передбачає врахування всіх сторін діяльності підприємства, об'єктивне врахування екзогенних та ендогенних факторів, що впливають на результати формування достатнього капіталу підприємства та його використання;

- принцип ефективності, який передбачає, що даний механізм забезпечить максимальну реалізацію потенційних можливостей конкретного підприємства щодо забезпечення його достатнім обсягом капіталу та його використання;

- принцип професіоналізму, що передбачає наявність спеціальної підготовки суб'єктів формування достатнього обсягу капіталу підприємства з врахуванням особливостей його діяльності та структури його управлінського апарату;

- принцип прозорості або відкритості, що забезпечує надання акціонерам, клієнтам, інвесторам повної та достовірної інформації щодо обсягу та структури капіталу.

В механізмі управління капіталом підприємства, на нашу думку, доцільно виділити такі чотири складові забезпечення: нормативно-правове, інформаційне, фінансове, організаційне.

В основі фінансового законодавства в Україні закладена Конституція. Процес формування та використання капіталу підприємства регламентується в Україні численними нормативно-правовими документами. Основним із яких є – Закони України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 р. № 2275-VIII, «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 р. № 514-VI, Господарський Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV та Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV, НП(С)БО № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Інформаційне забезпечення є основою для розробки механізму управління капіталом підприємства, який містить різну економічну, фінансову та комерційну інформацію. Таким чином, інформаційне забезпечення являє собою процес неперервного та цілеспрямованого підбору інформації, яка необхідна для проведення планування, аналізу, ухвалення оперативних управлінських рішень щодо формування та використання капіталу підприємства. Інформаційне забезпечення повинно об'єктивно відображати стан забезпеченості капіталу підприємства у будь-який момент часу та з будь-яким рівнем деталізації. Інформація повинна відповідати принципам системності, нормативності, повноти, порівнянності, достовірності і відкритості. Але необхідно підкреслити, що ухвалення важливих управлінських рішень потребує якісної інформації, а оскільки вона має властивість швидко змінюватися і «застарівати», то її необхідно використовувати досить оперативно і враховувати зовнішні фактори під впливом яких вона може змінюватися.

Інформаційне забезпечення процесу управління капіталом підприємства знаходить відображення в системі показників, які можна умовно поділити на три основні групи:

- показники, що характеризують вартість капіталу загалом та окремих складових його зокрема;
- показники, які характеризують обсяг, структуру, динаміку капіталу підприємства;
- показники, які характеризують ефективне використання капіталу підприємства.

Організаційне забезпечення механізму виступає сполучною ланкою, яка об'єднує всі елементи механізму управління капіталом підприємства. Організаційне забезпечення насамперед розуміють як об'єднання людей, що спільно реалізують фінансову програму на основі визначених правил і процедур. До головних організаційних процедур належать створення органів управління фінансовою діяльністю підприємства (фінансових департаментів, фінансових відділів) і побудова структури її апарату управління. Система організаційного забезпечення механізму управління капіталом підприємства являє собою взаємопов'язану систему підрозділів та служб підприємства, які здійснюють розробку та ухвалення управлінських рішень щодо формування та розвитку капіталу та несуть відповідальність за результати ухвалених рішень.

Фінансове забезпечення механізму управління капіталом підприємства складається із: забезпечення необхідного обсягу залучення фінансових ресурсів із зовнішніх джерел (залучення нових акціонерів через додатковий випуск акцій; реорганізації підприємства (злиття чи приєднання); створення об'єднань (корпорація, холдингова група);

- забезпечення максимального обсягу залучення фінансових ресурсів за рахунок внутрішніх джерел (капіталізація прибутку).

Важливе місце в механізмі управління капіталом підприємства займають фінансові методи, як способи або засоби впливу на об'єкт механізму, що мають враховувати особливості діяльності конкретно взятого суб'єкта господарювання. Фінансові методи управління капіталом підприємства охоплюють фінансове прогнозування, планування, фінансовий аналіз, фінансовий контроль.

Планування обсягу капіталу підприємства являє собою діяльність з розробки планів та розрахунку планових показників, які відображають прогнозний рівень забезпеченості підприємства власними та запозиченими ресурсами для безперервної та ефективної його діяльності в плановому періоді. Також, процес планування власного капіталу виступає невід'ємною частиною планування, оскільки власний капітал виступає захисним бар'єром від неочікуваних ризиків в процесі діяльності. Планування капіталу підприємства передбачає прогнозування обсягу та структури його в цілому, а також динаміку його складових частин (як власного капіталу так і позиченого), планування прибутковості капіталу і збільшення вартості акцій суб'єкта господарювання.

Розробка стратегії формування та розвитку капіталу підприємства передбачає врахування тенденцій розвитку економіки, а також вимог, що постають і може реалізуватись через емісійну чи дивідендну політику. При поточному фінансовому плануванні розробляються планові показники, які відображають окремі аспекти формування та використання капіталу підприємства на один рік.

Капітал є головним елементом та базою для ведення господарської діяльності підприємства, тому його ретельний та професійний фінансовий аналіз дозволяє отримати обґрунтовану та важливу інформацію щодо фінансового стану суб'єкта господарювання та розробити відповідні управлінські рішення, з метою виявлення резервів мінімізації вартості капіталу та оптимізації структури цього капіталу. Проведення аналізу структури фінансових ресурсів та власного капіталу підприємства виступає передумовою для визначення ефективності їхнього використання на практиці. Через це дослідження їхнього складу і динаміки, кількісне і якісне оцінювання структури капіталу виступає основою при ухваленні рішень про його оптимізацію.

Таким чином, всебічне та професійне використання методів фінансового аналізу капіталу підприємства дає змогу керівництву заздалегідь прогнозувати негативні тенденції розвитку компанії та вчасно приймати відповідні управлінські рішення задля зменшення можливих втрат або їх уникнення. Це постає окремим важливим завданням в умовах кризових ситуацій в сучасній економіці, які мають негативний вплив на фінансовий стан підприємства та його господарську діяльність.

Також, важливим методом управління капіталом підприємства є фінансовий контроль, який забезпечує контрольні заходи на пріоритетних напрямках фінансової діяльності підприємства, своєчасне фіксування відхилень фактичних результатів від передбачених планами та ухвалення оперативних управлінських рішень, які забезпечують її нормалізацію. В такому випадку фінансовий контроль зводиться до перевірки виконання планів, які стосуються капіталу підприємства та ефективного його використання.

Механізм управління капіталом підприємства містить також і функціональну складову, що об'єднує основні інструменти та процеси формування його капіталу. Таким чином, одним з важливих інструментів загальної концепції управління підприємством, виступає стратегія управління його капіталом. Стратегія управління капіталом підприємства являє собою комплекс управлінських підходів, рішень, заходів, які спрямовані на формування та використання капіталу у обсягах, які забезпечують розвиток підприємства. Потреба у розробці та реалізації такої стратегії пояснюється тим, що від достатності власного та залученого капіталу підприємства в цілому залежить, чи зможе воно ефективно продовжувати на ринку власну діяльність, що підкреслює стратегічний аспект основної мети формування капіталу суб'єкта господарювання.

Розробка функціональної складової механізму управління капіталом підприємства проводиться в декілька етапів.

Перший етап - визначення необхідного обсягу власного капіталу підприємства. Основна проблема при визначенні доцільного для підприємства розміру капіталу – це вибір прийняттого співвідношення капіталу та зобов'язань: чим більша питома вага власного капіталу, тим більшою є фінансова незалежність підприємства.

Складність управління власним капіталом полягає також у тому, що в процесі поточної діяльності відбуваються безперервні зміни, пов'язані зі збільшенням або зменшенням як його загальної величини, так і окремих складників. Основними критеріями оптимізації структури капіталу є прийнятний рівень доходності і ризику в діяльності підприємства; мінімізація середньозваженої вартості капіталу підприємства; максимізація ринкової вартості підприємства.

Управління власним капіталом пов'язане не тільки із забезпеченням ефективного використання вже накопиченої його частини, але і з формуванням власних фінансових ресурсів, що забезпечують майбутній розвиток підприємства. Рівень ефективності господарської діяльності підприємства визначається цілеспрямованим формуванням його капіталу. Основною метою формування капіталу підприємства є задоволення потреб у придбанні необхідних активів та оптимізація його структури з позицій забезпечення умов ефективного його використання.

У складі внутрішніх джерел формування власних фінансових ресурсів основне місце належить прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства. Він формує переважну частину його власних фінансових ресурсів, забезпечує приріст власного капіталу, а відповідно – і ріст ринкової вартості підприємства.

У складі зовнішніх джерел формування власних фінансових ресурсів основне місце належить залученню підприємством додаткового пайового (шляхом додаткових внесків у зареєстрований (пайовий) капітал) або акціонерного (шляхом додаткової емісії та реалізації акцій) капіталу.

В процесі вибору способу зростання капіталу рекомендується виходити з принципу підвищення цінності підприємства. Цінність підприємства буде зростати в разі збільшення прибутків та підвищення курсу його акцій.

Оцінка вартості залучення капіталу до підприємства з різних джерел здійснюється за основними елементами власного капіталу, що формується за рахунок внутрішніх та зовнішніх джерел. Результати проведеної оцінки виступають основою розробки управлінських рішень щодо вибору альтернативних джерел формування капіталу підприємства, що забезпечують його збільшення.

Необхідно прагнути до максимізації обсягів залучення власних фінансових ресурсів завдяки внутрішнім джерелам. Перед зверненням до зовнішніх джерел формування капіталу підприємства повинні бути реалізовані всі можливості його формування завдяки внутрішнім джерелам.

Для стейкхолдерів власний капітал є показником відповідальності і стабільності підприємства. Чим більший власний капітал і менша кредиторська заборгованість, тим кращі стосунки у підприємства з різними юридичними і фізичними особами.

Важливе місце займає також оптимізація структури власного капіталу підприємства. Такий процес оптимізації базується на критеріях: забезпечення збереження управління підприємством засновниками, забезпечення мінімальної сукупної вартості залученого капіталу підприємства.

Поліпшення використання капіталу підприємства та оптимізації джерел його формування відбувається за такими напрямками: забезпечення максимального обсягу залучення фінансових ресурсів за рахунок внутрішніх джерел, що можливо шляхом збільшення оборотності та підвищення рентабельності власного капіталу та застосування прискореної амортизації основних засобів; залучення капіталу за рахунок зовнішніх джерел обов'язково має враховувати вартість залученого капіталу; підприємство повинне контролювати середньозважену вартість залученого

капіталу і не допускати його перевищення над рентабельністю власного капіталу та рентабельністю інвестицій.

Не звертаючи уваги на те, що складові елементи механізму управління формуванням капіталу підприємства подані в загальному вигляді, сам механізм для кожного підприємства є індивідуальним та потребує врахування багатьох чинників та нюансів, починаючи з визначення цілей та закінчуючи реалізацією програми в залежності від наявних ресурсів підприємства.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Сучасна система управління капіталом підприємства повинна обумовлювати поточну фінансову ефективність його використання, поточну фінансову стійкість підприємства, можливості мінімізації ризиків діяльності та специфіку руху грошових потоків підприємства.

Ефективність діяльності будь якого суб'єкта господарювання залежить від правильно вибраної стратегії управління капіталом підприємства. У зв'язку з цим в статті удосконалено механізм формування та використання капіталу підприємства шляхом створення формуючого та функціонального блоків. На відміну від існуючих підходів, розподіл механізму на два блоки дає можливість комплексно здійснювати управління капіталом підприємства, що ґрунтується на здійсненні поетапного вибору та використанні методів, важелів, заходів управління й формуванні адекватної їм структури системи управління. Реалізація запропонованого підходу спрямована на забезпечення підвищення ефективності управління капіталом суб'єкта господарювання, що дозволить максимізувати прибуток і мінімізувати комерційний ризик.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бобяк А. Власний капітал підприємства, як економічна категорія, та його облік / А. Бобяк // Держава та регіони. – 2013. – № 4. – С. 73–87.
2. Лубкей Н. П. Теоретичні засади управління капіталом підприємства. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку. 2019. Т.1. №1. С.38-45.
3. Смирна О. В., Ізмайлова Н. В. Сучасний стан та проблеми формування капіталу українських підприємств в умовах кризових явищ. Ефективна економіка. 2022. №1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2022/94.pdf

REFERENCES:

1. Bobiak A. Vlasnyi kapital pidpriemstva, yak ekonomichna katehoriia, ta yoho oblik / A. Bobiak // Derzhava ta rehiony. – 2013. – № 4. – P. 73-87.
2. Lubkei N. P. Teoretychni zasady upravlinnia kapitalom pidpriemstva. Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia ta problemy rozvytku. 2019. T.1. №1. P.38-45.
3. Smyrna O. V., Izmailova N. V. Suchasnyi stan ta problemy formuvannia kapitalu ukrainskykh pidpriemstv v umovakh kryzovykh yavysch. Efektyvna ekonomika. 2022. №1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2022/94.pdf

MECHANISM OF ENTERPRISE CAPITAL MANAGEMENT

LARIONOVA Katerina, KAPINOS Hennadii
Khmelnyskyi National University

The article highlights the main characteristics of equity capital, considers its constituent elements and sources of formation. It is noted that the effective operation of any economic entity directly depends on the quality management of the enterprise's capital. A specific definition of enterprise capital management is proposed and its main purpose and tasks are substantiated. Approaches to the formation of the organizational and economic mechanism of enterprise capital management have been improved. The application of functional and systemic approaches in the management process research made it possible to develop the structure of the capital management mechanism of the enterprise. After researching the main elements of the management mechanism for the formation and use of the enterprise's capital, its model was developed. The capital management mechanism of the enterprise has been improved through the creation of formative and functional blocks, which makes it possible to comprehensively manage the capital of the enterprise and is based on the implementation of a step-by-step selection and use of methods, levers, management measures and the formation of an adequate structure of the management system. The implementation of the proposed approach is aimed at ensuring an increase in the efficiency of capital management of the business entity, which will allow maximizing profit and minimizing commercial risk.

Key words: enterprise capital, enterprise capital management, organizational and economic mechanism of enterprise capital management, structure of enterprise capital management mechanism.